

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Martini Chemnitii, Doctoris Theologi celeberrimi, Harmonia Quatuor Evangelistarum

Quam ab Eodem feliciter inchoatam ... D. Polycarpus Lyserus, et D.
Johannes Gerhardus, ... Is quidem continuavit, Hic perfecit ; Opus
Eruditionis Stupendæ, Orthodoxorum consensu approbatum, idemque tot
Eruditorum desideriis adhuc expetitur

**Chemnitz, Martin
Leyser, Polycarp
Gerhard, Johann**

Hamburgi, MDCCIII

VD18 90617681

Caput LXVIII. Continens Historiam De Sanatis Duobus Coecis. Matth. 9. v.
27.

urn:nbn:de:gbv:45:1-18203

bene valere, & omnibus vitæ muniis rectè uti. Nam pueri grandiores esurire solent, quando valent: excitati etiam à somno cibum petunt, quem, si non valent, recusant. Ideo etiam hoc à Marco est annotatum, ut omnibus modis ostenderet, puellam non modo resuscitatam, sed & ad firmam valetudinem reductam fuisse. In novissimo verò die, quando resurgemus ad spiritualem & æternam vitam, longe excellentiores effectus subsequenter. De quibus potissimum Paulus agit 1. Corinth. 15. vers. 42. & reliq. Quales sunt, immortalitas, spiritualitas, impassibilitas, subtilitas, agilitas, æterna claritas. Sicut etiam Daniel testatur cap. 12. v. 3. fulgebunt quasi splendor firmamenti, & quasi stellæ in perpetuas æternitates.

Et Christus, Matth. 13. vers. 43. Justi fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Breviter, erimus *ισάγγελοι*, Luc. 20. vers. 36. tanquam angeli Dei in cælo. Hæc consideratio firmam & solidam pietatis consolationem addere potest in omnibus adversitatibus, adeoque in morte ipsa. Absque quasi esset, nos Christiani miserrimi essemus omnium mortalium, qui in terrarum orbe vivimus, 1. Cor. 15. v. 19.

Ita videmus multiplices doctrinas & varium usum utriusque hujus miraculi, & quod de istiusmodi rebus in schola Christi informamur, de quibus naturalis homo non tantum nihil percipit, sed & ipsi stultitia sunt. 1. Cor. 2. vers. 14. Nobis autem sunt sapientia Dei ad salutem.

CAPUT LXVIII.

CONTINENS HISTORIAM DE SANATIS DUBUS COECIS. MATTH. 9. v. 27.

RATIO ORDINIS.

HANC historiam solus Matthæus recitat, & resuscitationi filia primatis (de qua hætenus actum est) ita subjungit, ut dubitari non possit, mox insecutam esse. Ait enim: Et cum *Iesus inde digrederetur, secuti sunt, &c.* Nec extat quicquam apud reliquos, quod interferi possit aut

debeat. Apparet autem Capernaumi istam eorum illorum sanationem accidisse, in ipsius Christi contubernio. Cum enim Dominus resuscitata filia primatis domo ipsius egrederetur, & suam domum iret, eo venientem cæci secuti sunt, quos domi interrogavit, ibidem sanavit, & sanatos ex domo sua dimisit.

HISTORIA DUORUM COECORUM A CHRISTO SANATORUM, MATTH. 9.

27. Καὶ ὡρῶντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ, ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ κρίζοντες καὶ λέγοντες, εἰλήσον ἡμᾶς υἱε Δαβὶδ.
28. Ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, προσήλθον αὐτῷ οἱ τυφλοὶ, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τὰ ὑποποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ, καὶ κύριε.
29. Τότε ψαύει τὸ φθαλμῶν αὐτῶν, λέγων· Κατὰ τὴν πίσυν ὑμῶν γνηθήτω ὑμῖν.
30. Καὶ ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. Καὶ ἐνεβέβησαν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Ὁρατε, μηδεὶς γινώσκειτω.
31. Οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῆ ἐκείνῃ.

27. Et cum discederet illinc Iesus, secuti sunt illum duo cæci, clamantes ac dicentes: Misere nostri fili David.
28. At cum venisset in edes, adierunt illum cæci, & dixit illis Iesus: Creditis me hoc posse facere? Dicunt, illi, etiam Domine.
29. Tunc tetigit oculos illorum, dicens: Juxta fidem vestram fiat vobis.
30. Et aperti sunt illorum oculi. Et interminatus est illis Iesus, dicens: Videte, ne quis sciat.
31. At illi cum abiissent, divulgaverunt famam illius in tota terra.

Periocha hujus Historiæ.

Quemadmodum Sol in cælo nunquam quiescit, sed incessabili motu movetur, quo omnia lucis & caloris ipsis beneficio frui eoque foveri queant: ita Christus, Sol justitiæ, dum in his terris versatus est, nusquam cessavit meando & remeando, quosvis obvios & in angustiis constitutos juvit, suæque beneficentia recreavit. Videmus hoc passim, tum in reliqua Evangelica historia, tum maxime etiam in hujus diei actis. Illo die Christus reversus erat Capernaumum ex terra Gergesorum, in qua duos homines à terribili diabolorum tyrannide liberarat, Capernaumi primum diverit in ædes Matthæi, non tam convivi & corporis recreandi gratia, quam ut publica-

nos una invitatos ad peccatorum agnitionem, veram fidem & vitæ emendationem adduceret. Mox, quia discipuli Johannis & Phariseorum hoc Christi facto offendeabantur, & inquirebant, cur Christus suos discipulos non juxta exemplum Johannis & Phariseorum ad jejunia assuefaceret, ipsis respondit, & simul eos edocuit, qui fiat, quod ipsi suam doctrinam non curent, ut ita vitam monstraret, quam ingredi debeant, si & ipsi salutis participes fieri cupiant. Nondum absoluto illo colloquio, venit Jairus Primas Synagogæ, deque filiolæ suæ unicæ gravi morbo mortu vicino conqueritur, ejusque opem inplorat. Christus mox cum sequitur, sed inter eundem sanat mulier-

mulierculam, sanguinis profluvium annos integros duodecim passam. Interim moritur Jairi filiola: sed Christus ipsum consolans & fidem ejus corroborans domum ipsius ingreditur, atque puellam ex morte suscitavit, vitæque restituit. Nunc inde rursus egressus; domumque suam repetens, sequuntur ipsum duo cæci, quibus domi suæ visum restituit. Postea his digressis sanavit dæmoniaco. Sic totam diem beneficiando consumpsit, nobis exemplum præbens, qualiter & ipsi vitæ nostræ tempus impendere debeamus, ut nimirum indefinenter cunctas nostras actiones in Dei gloriam & proximam utilitatem dirigamus. Semper enim gaudebis vespere, ubi diem expendis fructuose. Nunc de sanatis duobus cæcis audiemus.

I. Considerandi sunt hi duo cæci. Fuerunt illi quoad corpus miserabiles personæ, privati summo sensu, quo opera Dei spectare, atque ex visibilibus invisibilem DEUM cognoscere potuissent, Rom. 1. v. 20. Unde hujusmodi miseri homines, ne quidem per plateas inoffenso pede ambulare possunt, nisi aliorum ductu regantur. Quoad animam verò sunt feliciores Sacerdotibus Judæorum, omnibus Scribis & Phariseis. Hi enim visis multis præclaris & insignibus JESU miraculis, noluerunt illum agnoscere, sed virulento odio & diabolicis calumniis ipsum persecuti sunt. Illi verò cæci ex publica fama signorum Christi, non tantum ipsum agnoscunt mundi Messiam, verum etiam firmam de ipso concipiunt fiduciam, quod ipsius ope visum possint recipere, quam fiduciam magno animo & pleno ore profitentur. Nam cum Jesus ex ædibus Jairi digressus ad proprias suas contenderet, sequuntur ipsum hi duo cæci. Et ne ex inani curiositate sequi viderentur, sicuti multi mirabilium operum effectores sectari solent, veram causam clamore suo indicant: *Miserere nostri filii David.* Filium Davidis nominando suam de ipso fidem publicè profitentur. Hoc enim titulo insigniebant tum temporis Judæi promissum humani generis servatorem, ob promissiones David factas, 2. Sam. 7. v. 12. Psalm. 89. v. 4. & 132. v. 11. Implorant autem hujus misericordiam, quo ipso innuunt, se nihil meritos, nec quicquam in se reperire, cujus dignitatem prætereundum possint, ut ipse ea motus visum restituat: sed tantum orant, ut pro ea bonitate, quæ cæcorum miseras & calamitates hæcenus sublevavit, etiam sibi auxilium gratuitum præstare dignetur.

Commonefaciant nos hi duo cæci spiritualis nostræ cæcitatatis, in qua omnes natura hæremus. Nam ut homo naturalis ex seipso nunquam percipit ea, quæ sunt Spiritus DEI, 1. Cor. 2. v. 14. Ita subinde ex depravato nostro intellectu exurgunt impuræ cogitationes & illicitæ cupiditates, quæ, si maxime aliqua cælestis lucis scintilla per Spiritus gratiam in nobis oritur, mox eam rursus obscurant. Hæc spiritualis cæcitas nos bis miseros facit: ut & in hac vita multipliciter erremus & hallucinemur in consiliis atque rebus agendis, & veram vitam ad beatam alteram vitam ducentem nequaquam ambulare queamus. Ab hac miseria si liberari velimus, ante omnia audiamus Evangelium de JESU Christo, ut ex illo auditu verbi divini fidem in ipsum concipiamus,

Roman. 10. v. 17. Hæc autem fides indubitata, certa & firma esse debet, quod nos illuminare & velit & possit. Potest, quia æternus & omnipotens DEI filius est. Vult, quia Davidis filius, hoc est, homo factus est, & propterea in hunc mundum venit, ut qui non vident, videant, Johan. 9. v. 39. Ipse est lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, Johan. 1. vers. 9. Hanc fidem piis precibus ad filium Dei publicè profiteamur: ut ita non tantum sit fides in corde latitans, sed & in ore sonans, quo & alii ad consimilem fiduciam erga Christum mundi servatorem inflammantur & excitentur. Eadem fiducia debet etiam constans esse, ut si maxime Christus non statim precibus nostris annuat, non tamen ab ipso deficiamus, sed ipsum in domum usque suam, sive illa sit gratia, hoc est, Ecclesia in hoc mundo, sive gloria, hoc est, cælum in altero mundo, indefesso pede sequamur. Ipse enim dixit: Ego sum lux mundi, qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ, Johan. 8. vers. 12. Licet autem in hac vita aliquo modo illumine-mur: illud tamen tantum ex parte fit. Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus, 1. Corinth. 13. vers. 9. & videmus nunc per speculum in enigmate. Si verò in finem usque apud Christum perseveraverimus & per fidem omnia obstacula, quæ nobis ad Christum contenditibus objiciuntur, perruperimus, tunc olim evacuabitur id, quod ex parte est, & succedet perfectum. Videbimus omnia de facie ad faciem: & vincenti dabitur, ut sedeat cum ipso in throno suo, sicut ipse vicit, & sedit cum Patre suo in throno ejus, Apoc. 3. v. 21.

II. Attendendum, quid Christus cum cæcis illis egerit. 1. Admissos intra ædes interrogat. *Creditis ne quod hoc facere possim?* Interrogat, non quod ipse ignoret, quæ eorum sit fides, sed propter circumstantes, ut his de cæcorum fide constet. Requirit enim Christus à suis sectatoribus fidem, non instantem, sed sonantem. Et qui ipsum non confitentur coram hominibus, eos ipse vicissim, negabit quando venerit in gloria patris, Matt. 10. v. 32. 2. Cum affirmarent se credere, expetit hujus documentum & probationem. Nam tangens ipsorum oculos, dicit: *Fiat vobis secundum fidem vestram.* Ipse verbum tactui conjungit, ut demonstraret, suæ virtutis esse, visum restituere. Et tamen hoc ipsum beneficium metitur secundum mensuram fidei ipsorum. Unde certum est, si simulatam & hypocriticam habuissent fidem, quæ ore, saltem professa esset foris, se credere, Jesum hoc præstare posse, intus autem in corde vel neglexisset, vel titubasset & dubitasset, nunquam beneficium illuminationis consecuti fuissent. Quia autem mox apertis oculis visum receperunt, utique eventus ipse comprobavit, ipsis in corde suo firmiter persuasum fuisse, hunc Jesum vere hoc præstare posse, quod ab ipso petierunt. 3. Postquam oculos ipsorum aperuerit, graviter ipsis interminatur, ne hoc factum alii resciscant. Plerique existimant, hoc factum esse modestiæ causa, ut suo exemplo alios doceret, quomodo inanis gloriæ studium fugere debeant. Et sane nullibi Christus fuit ambitiosus: & tamen alibi in publico edidit miracula, & ut illa prædicarentur, atque Deus inde glorificaretur

retur, permittit. Hic verò ἐπεὶ ἐμνήσατο, hoc est, cum gravi interminatione interdixit, & quasi minaciter & cum ira prohibuit, ne quisquam hoc resciret. Hanc enim vim esse verbi ἐπεὶ ἐμνήσατο, supra cap. 42. in consimili casu explicatum est. Nam potuit habere Dominus etiam alias causas justas & graves, ob quas tam severum præceptum, & quidem cum austeritate ipsis proposuit: sicuti mox in sequenti membro indicabimus.

Observatione hic dignum est, cur Christus tam accuratam fidei explorationem in hisce cæcis instituat. Chrysostomus hanc rationem ponit, Christum id fecisse, ut ostenderet, nonnullam ad salutem suam ipsos quoque partem contulisse. Sed revera graviter hallucinatur. Si emortuum & à veribus erosum cadaver aliquid conferre potest, ad sui vivificationem: & cæcus ad sui illuminationem: tum etiam naturalis homo aliquid conferret ad suam salutem. Nimirum oculi cæci sunt subjectum patiens, nihil quicquam agentes ad sui sanationem, sed tantum medicam manum admittentes: ita etiam hominis non renati intellectus & voluntas, nihil faciunt ad sui conversionem, sed tantum Spiritum Dei in se operantem admittunt. Verum hujus explorationis alia est ratio. Nimirum fides passim per univerfam Scripturam commendatur, quod sit unicum illud instrumentum & medium, adeoque manus per quam Dei beneficia excipimus. Et si simili aliquo vulgari uti volumus, est instar haultri gratiæ cœlestis & salutis nostræ, quo ex inscrutabili & inexhausto divinæ misericordiæ & bonitatis fonte, ad quem aliter penetrare non possumus, haurimus & ad nos attrahimus, quod nobis salutare est. Haurimus autem secundum mensuram fidei nostræ, scilicet tantum, quantum fides cujusque capit. Et hinc fit, quòd alii plus alii minus accipiunt cœlestium bonorum, eo quod in aliis fides sit firmior, in aliis imbecillior. Quod ergo interdum aliqui parum spiritualis gratiæ consequuntur, non sit illud culpa Dei, qui æquè largus est erga omnes, & paratior est ad dandum, quàm nos ad accipiendum. Sed sæpè fit vitio hominum, qui divinæ bonitati non tantum fidunt, quantum debebant. Et quod hodie in terris Spiritus sancti dona sunt rariora, illud non aliunde provenit, quàm inde, quia etiam fides in terris rara est, & plerique saltem hypocritica fide & inani fidei professione se hominibus venditant. Interim tamen neminem suæ fidei imbecillitas vel tenuitas terreat. Modo enim ea non sit fucata vel simulata, vel sincera, tum quantalacunque sit, ad Christum apprehendendum & attrahendum sufficit. Hic solus vera fide in cor receptus sarcire potest omnia, quæ nobis desunt: qui etiam per Spiritus sui gratiam, fidem, licet initio sit instar grani sinapis (sicut supra ex 13. cap. Matth. v. 32. audivimus) quotidianis augmentis crescere facit, & efficit, ut credenti omnia sint possibilia, Matth. 9. v. 23. Quemadmodum enim, si quis in profunda aqua periclitetur: is verò magnum Christophorum vel alium robustum gigantem bajulum fortiatur, secure & tuto se ipsi committere potest, quod si sit firmis viribus præditus sive imbecillis, ipsum sustinere & per profundas aquas vivum transportare possit, modo se ipsi committat, & totus in eum recumbat: ita qui uni Christo fidit, sive fides illa sit firma, sive

languida, tamen ipsius virtute conservatur, & ex omnibus periculis corporis & animæ liberatur. Qui verò Sultatori suo Christo hunc cultum fiducia non vult tribuere, is extrema ipsum afficit injuria, & indignus est, qui à Christo juvetur, ut qui ipsius bonitatem & potentiam in dubium vocet.

III. Postremum hujus historiæ membrum est, quid cæci fecerint, postquam visum receperunt. Evangelista dicit, ipsos divulgasse famam hujus miraculi in tota illa regione. Hoc factum aliqui excusare nitimur, existimantes aliquid dandum esse ipsorum lætitiæ. Et propterea subius atque humanius peccasse, quia hoc ipsum subservierit illustrandæ gloriæ Christi. Cumque alias omnes, qui ipsos noverant, inquituri fuerint, unde beneficium visum acceperint, non potuisse ipsos remissam commode celare. An verò hoc factum nullo modo excusationem admittit. Nam illa gravis Christi interminatio non ita temerè ab ipsis fuerat negligenda. Præcepta enim Dei sunt stricti juris, à quibus nec ad dextram nec ac sinistram est descendendum: sed omnes cogitationes, sensus & actiones nostræ ipsius voluntati sunt subjiciendæ. Sed interrogati respondissent, se hoc beneficium à Jesu accepisse, ut inque excusationem admitteret hoc factum. At ipsi egressi, διεφύλαξαν ipsum in tota illa regione. Διαφύλαξαν autem significat famam, ubique per omnia loca spargere. Hoc verò tunc temporis Christo moleste accidit: quia hæc fama auxit invidiam Scribarum & Phariseorum, Christus mox altero die coactus fuerit rursus discedere Cæpernaumo. Ubi dubio procul libenter diutius delitisset, quia illo demum die in urbem redierat. Peccant igitur, quod sibi ipsis contra interdictum Christi arrogant munus, famam Christi propagandi ad alios, ad quod tamen non erant vocati. Neque enim vult Deus in Ecclesia omnes facere omnia. Peccatori certè dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Psal. 50. v. 16. Et in novissimo die Christus, multis, qui dicturi sunt, se in ipsius nomine prophetasse, respondebit: Non novi eos, Matth. 7. v. 22. quia nimirum citra legitimam vocationem id fecerunt.

Discamus ergò hinc, Ecclesiam Christi esse instar domus, in qua ipse solus tanquam paterfamilias regnat & gubernat. Recipit autem in eam omnes, qui ipsum sequuntur & fidem in ipsum profitentur. In hac domo inter ministros suos domesticam instituit ἐπιτάχια, dum eos gradibus & ordinibus inter se distinguit, & cuius certam vocationem præscribit, juxta quam promovendæ gloriæ Dei Christo suam operam locare debet. Jam qui hunc ordinem à Christo institutum turbat, & extra partes suæ vocationis temerè in aliorum munus involat, is non leve crimen admittit. Ideò Petrus tam sollicitè omnes Christianos monet, ne quis patiatür tanquam ἀλλοτρίοις ἰσχυροῖς, ut alienarum rerum appetitor, 1. Petr. 4. v. 15. Nam multi, quando primum in Ecclesiam veniunt, insigni fide præditi esse possunt: sed si postea quid contra præcepta Domini vel vocationem ab ipso injunctam faciant, ipsi displicere incipiunt, & in ejus indignationem incurere possunt.

CAPUT

CAPUT LXIX.

CONTINENS HISTORIAM DE SANATO DÆMONIACO MUTO, MATTH. 9. v. 32.

RATIO ORDINIS.

Sed & hoc miraculum solus Matthæus describit, & cum præcedente narratione exquisita notatione ordinis ita conjungit, ut appareat mox istud accidisse,

postquam Dominus modo istis duobus cæcis visum restituerat. Ait enim, *istis domo egredientibus, ecce adducunt, &c.* sicuti jam audiemus.

HISTORIA SANATI DÆMONIACI MUTI.

MATTH. 9. v. 32.

32. Αὐτῶν ἡ ἐξερχομένων, ἰδὲ προσήνεκον αὐτῷ ἀνθρώπον κωφὸν δαίμονι ὄντινον.
 33. Καὶ ἐκβάλλεν αὐτὸν δαίμονα, ἐλάλησεν ὁ κωφός, καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι, λέγοντες, ὅτι ἀδέποτε ἐφάνη ἔσθαι ἐν τῷ Ἰσραὴλ.
 34. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἐλέγον, ὅτι τῷ ἀρχοντὶ τῶν δαίμονων ἐβάλλει τὰ δαίμονα.

32. *Illis autem egredientibus, ecce adduxerunt illi hominem mutum demoniacum.*
 33. *Et ejecto demonio, locutus est mutus, & admiratae sunt turbae, dicentes: Nunquam apparuit sic in Israhel.*
 34. *At Pharisei dicebant, per principem demoniorum eicit demonia.*

Periocha hujus Historia.

Tota haec historia nihil fere novi habet, quod non superius cap. 59. quoque sit explicatum. Ideoque breviores in ejus expositione esse volumus: si quidem pleraque, quæ ad uberiores explicationem faciunt, inde desumi possunt. Evangelista hanc historiam præcedenti individuo nexu conjungens, utitur particula ἰδὲ, *ECCE*. Qua auditorum & lectorum non tantum ad attentionem excitat, innuens, ut quemadmodum alias in operibus Christi nihil vile est, nihil abjectum, sed omnia augusta & stupenda: sic etiam hic se adducturum historiam, quæ hominis rationem superet. Verum etiam simul bonitatem hujus Domini considerandam proponit: nimirum in domo Christi gratiæ fores semel patefactas semper patere omnibus, qui illam expetant. Integram diem insumerat docendo, curando, & tempus erat, ut vel tandem multo labore fessus quietem quaereret. Sed ecce vix prioribus digressis, alii assunt, qui novum negotium ipsi faciunt. Et hos ipsos non minore humanitate admittit, voti que sui compotes facit, quam priores: licet illi sese immorigeros erga præceptum ipsius exhibuissent.

Apparet autem ex hac historia, ut ex aliis quam plurimis, quæ in Evangeliiis leguntur, tum temporis, cum filius Dei in carnem venisset, quam plurimos passim obsessos oberrasse in populo Dei, in Judæa, in Galilæa, Gadarenorum regione & alibi. Cujus rei alia causa dari non potest, quam Satanam intellexisse, appropinquare tempus illud, quo filius Dei veniens opera ipsius dissoluturus, 1. Joh. 3. v. 8. & semen mulieris ipsi caput contritum esset. Gen. 3. v. 15. Undiquaque itaque atrium suum obfirmare voluit, ut se adversus ipsum

defensaret, atque sic iram suam adversus genus humanum virulentius effunderet. Sicuti Johannes in sua Apocalypsi c. 12. v. 12. de novissimis temporibus idem testatur, inquiens: *væ terræ & mari, quia descendit diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quod modicum tempus habet. Non inutile autem est, expendere causas, ob quas DEUS dæmonibus & olim permittit, & adhuc hodie interdum permittit, ut homines non tantum obsideant, sed & graviter vexent. Siquidem certum est, absque Dei permissione nihil ejusmodi accidere posse. Variæ autem à Theologis adduntur rationes.*

1. Cyprianus adversus Demetrianum, & Lactantius Firmianus contra gentes, sentiunt, hoc ipsum facere ad fidei nostræ confirmationem. Nam multi inveniuntur, qui cum Saducæis & Epicuræis, Angelos & dæmones esse aut non credunt, aut certe languide credunt. Quando vero tales vident interdum etiam rudissimos homines à dæmonibus obsessos, Græce & Latine satis diserte & expedite loqui, adhæc in publicum proferre, quæ aliis abdita sunt & incognita: tum certe, inde re ipsa vident & colligunt, adesse potestatem aliquam humana majorem. Rursus, quando iidem non tantum ex Evangelio cognoscunt, Christum dæmones clamantes, ejulantes & reluctantes vel verbulo coegisse, ut corpora, quæ obsederant, relinquerent: sed interdum etiam propria experientia addiscunt & vident, ad solam nominis Christi invocationem, dæmonum potentiam cedere & vel invitam, stationem, quam occupaverat Satanus, derelinquere: tum inde aperte cognoscunt, vera esse, quæ de divina virtute & potentia Domini